

Макроекономіка

Віктор КОЗЮК

**ЗВ'ЯЗОК МІЖ ІНФЛЯЦІЄЮ І БЕЗРОБІТТЯМ
У СВІТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
ТА ВІДКРИТОСТІ ЕКОНОМІКИ****Резюме**

На основі емпіричного аналізу зв'язку між інфляцією та безробіттям у найбільш розвинутих країнах виявлено суттєві зміни в макроекономічній сфері, пов'язані з процесами глобалізації. На основі виявленої відсутності оберненого зв'язку між інфляцією і безробіттям за останнє десятиліття доведено, що, відповідно до припущень теорії, монетарна політика стає дедалі нейтральнішою, що унеможливорює підвищення природного рівня зайнятості за рахунок стимулюючих сукупний попит заходів. Залежність між інфляцією та безробіттям для великих і малих країн є диференційованою. Якщо для країн Великої сімки характерна стагфляційна залежність між інфляцією і безробіттям, то для малих відкритих економік країн ОЕСР ця залежність не є такою, яку можна описати кривою Філіпса, і не є стагфляційною. Зроблено висновок, що така ситуація зумовлена відмінними можливостями останніх реагувати на шоки виробництва та зайнятості з огляду на їх вищу відкритість і, зокрема, вразливість до фінансових потрясінь.

Ключові слова

Монетарна політика, центральні банки, крива Філіпса, інфляція, безробіття, глобалізація, відкритість.

© Віктор Козюк, 2004.

Козюк Віктор, канд. екон. наук, доцент, Тернопільський державний технічний університет ім. І. Пулюя, Україна.

Залежність між інфляцією та безробіттям декілька десятиліть поспіль є критерієм оптимізації монетарних рішень центральних банків, що пов'язано з сутнісною роллю цих макроекономічних змінних у координатах функціонування ринкового механізму та заходів з його корекції через систему циклічного згладжування. Окрім цього, характер реакції центральних банків на залежність між даними макрозмінними продовжує визначати як операційну модель монетарної політики та її теоретичне обґрунтування, так і загальне позиціонування органів грошової влади в системі державного втручання в економіку, у чому, зрештою, можна ідентифікувати різноманітні варіації сучасної змішаної економіки. Глобалізація, трансформуючи усталені зв'язки між макроекономічними параметрами національних економік, позначилася на суттєвій переорієнтації центральних банків у напрямку здійснення політики підтримки стабільності цін. Багато в чому цей процес зумовлений змінами характеру зв'язків між інфляцією та безробіттям, який вже не є оберненим, як у випадку з кривою Філіпса, що була і залишається символом макроекономічного вибору центральних банків. Проте безпосередня роль глобалізації у трансформації залежності між цими показниками залишається не з'ясованою. Варто відзначити, що у вітчизняній літературі фенологія зв'язків між інфляцією і безробіттям та згаданої одіозної кривої переважно має навчальний, описовий характер (що зумовлено певною хрестоматійністю у викладі базових макроекономічних категорій [див., наприклад: 6: 341–348; 7: 253–254; 2: 257–289]) або інформаційно-аналітичний [4; 8]. Що стосується емпіричних досліджень даного феномену, то праці західних економістів здебільшого присвячені загальнотеоретичним проблемам зв'язку між інфляцією і безробіттям (детальніше їх аналіз подано в авторській роботі [3]), або ж основний ракурс аналізу в них зводиться до виявлення закономірностей реакції центральних банків на зміщення природного рівня безробіття, динаміку ВВП-розриву (*output-gap*) [12]. Проте в рамках такого підходу економіку розглядають як закриту, через що зовнішні фактори (зміни світового сукупного попиту, формування глобальних відтворювальних систем тощо) утворення зв'язків між інфляцією і безробіттям випадають за межі аналізу. У цій статті на основі емпіричного аналізу зв'язку між інфляцією і безробіттям у розвинутих країнах підтверджено факт нейтральності монетарної політики, проте обґрунтовано його каузальний зв'язок із процесами наростаючої відкритості економіки, притаманної глобалізації, а також виявлено відмінний характер зв'язку між інфляцією і безробіттям у великих і малих економіках.

Зв'язок між інфляцією та безробіттям у ретроспективі

Панування кейнсіанської інверсії макроекономічної політики впродовж декількох десятиліть після Другої світової війни, на перший погляд, можна розглядати як загальновизнану доктрину урядового втручання в ринкові процеси шляхом застосування активних заходів зі стимулювання зменшення безробіття та згладжування циклічних коливань. Останні розглядались у світлі оберненого зв'язку між інфляцією і безробіттям (крива Філіпса), що є наслідком ситуації, коли ціни зростають при наближенні економіки до повного завантаження виробничих потужностей, та знижуються, коли такі потужності не завантажені повністю, тобто сукупний попит є недостатнім, порівняно з виробничим потенціалом країни. Прискорення інфляції в умовах наближення економіки до повного завантаження виробничих потужностей зумовлено спадною продуктивністю факторів. Стан повної зайнятості асоціюється з рівноважним станом макроекономічної системи, а зайнятість, що є нижчою, розглядаються як передумову для здійснення політики стимулювання попиту. Оскільки за неповної зайнятості, згідно з кейнсіанством, не може похвалюватись інфляція, то стимулювання сукупного попиту (наприклад, за рахунок зниження відсоткових ставок та збільшення грошової пропозиції) не матиме інфляційних наслідків. І тільки наближення до стану повної зайнятості знову результуватиме у прискоренні інфляції. У цьому випадку відхилення економіки від рівноважного стану розглядають як результат коливань сукупного попиту, які мають згладжуватися для недопущення інфляції (у випадку, коли попит є надмірним, порівняно з потенціалом економіки) або безробіття (у випадку, коли попит є недостатнім).

Вирахування стандартних середніх взаємозв'язків між рівнем інфляції та безробіттям такими відомими економістами, як А. Оукен, П. Самуельсон та Р. Солоу, почало сприйматись як імператив макроекономічної політики тонкого налаштування. Наприклад, Оукен доводив, що зміна рівня безробіття на 1% призводить до зміни ВВП на 2%, зменшення інфляції на 1% – до зменшення ВВП на 5%, а отже, зменшення інфляції на 1% призведе щорічно до збільшення безробіття на 2,5%. З точки зору Самуельсона та Солоу, забезпечення інфляції на рівні 4,5% щорічно дасть змогу обмежити безробіття на рівні 5,5%.

Однак кейнсіанські аргументи про зв'язки між макроекономічними змінними та способи реалізації макроекономічної політики почали серйозно дебатуватися набагато раніше, ніж «чисте» кейнсіанство та некейнсіанство остаточно втратило статус «мейнстріму» в академічній прихильності та в політико-економічних заходах із застосуванням його рецептів. Наприклад, німецький економіст Й. Геблер зазначає, що розчарування у кейнсіанстві датується не серединою 1970-х рр., воно мало місце ще десятиліттям раніше. Він пише: «Протягом 60-х рр. виявилось, що кейнсіанський інструмен-

тарій глобального управління вже не працює, і заходи держави, кон'юнктурно спрямовані проти циклів, часто діяли на користь циклів, тобто посилювали кон'юнктурні коливання. Зокрема, спроби стимулювати реальні доходи й зайнятість шляхом розширення попиту, що вводилося державою, виявлялися малоуспішними, більш того, такі заходи викликали лише інфляцію» [1: 12]. Проте впродовж 1950-х рр. – першої половини 1960-х рр. залежність між інфляцією і безробіттям для більшості розвинутих країн була практично оберненою, що було емпіричним аргументом на користь кейнсіанської нормативної доктрини, хоча на триваліших інтервалах така залежність повністю руйнувалась [5: 574–577]. Хоча за період 1979–1983 рр. простежується обернений зв'язок між інфляцією і безробіттям у багатьох розвинутих країнах, але, на думку К. Клінтона та Ж.-К. Чироккі, така ситуація зумовлена недовірою ринкових агентів до центральних банків, що перейшли до політики стабілізації інфляції, внаслідок чого завищенні вимоги щодо номінальної заробітної плати обернулися зростанням безробіття [10].

Феномен стагфляції середини 1970-х рр. та остаточне утвердження тези, що припущення про довгострокову обернену залежність між інфляцією і безробіттям (крива Філіпса) не є адекватними, внесли свою лепту у переорієнтацію центральних банків на стабілізацію інфляції. З точки зору монетаризму, обернений зв'язок між інфляцією і безробіттям можливий лише у короткостроковому періоді, коли має місце відмінний рівень очікуваної та фактичної інфляції. З огляду на адаптивний характер очікувань, така ситуація може мати місце дуже часто. У довгостроковому періоді оберненої залежності між інфляцією і безробіттям не існує, оскільки економіка завжди перебуватиме у рівноважному стані, який, однак, сприймається як рівновага за неповної зайнятості, або рівновага з природним рівнем безробіття, що змінюється за рахунок внутрішнього процесу розвитку економіки, а не за рахунок змін у макроекономічній, зокрема монетарній, політиці. Через це країна не може змінити рівень безробіття, але може «обирати» рівень інфляції. Така ситуація відображає нейтральність монетарної політики та пряму залежність між інфляцією і безробіттям, тобто стагфляцію.

Факт стагфляції розглядають як один з фундаментальних факторів змін у середовищі функціонування центральних банків за останні роки. Наприклад, фахівці Банку міжнародних розрахунків визначають дві принципові зміни в макроекономічному оточенні органів грошової влади, які надовго визначили профіль їхньої активності: фінансову дерегуляцію та стагфляцію [17: 140]. На основі середніх даних з інфляції та безробіття за 1971–1996 рр. для 13 найбільш розвинутих країн вони доходять висновку, що стагфляція стає домінуючою рисою монетарної політики, відображаючи посилення її нейтральності та неспроможність впливати на сукупний попит у напрямку вирішення проблеми безробіття.

Інфляція і безробіття 1970–2002 рр. Порівняння характеру зв'язку з тенденціями доби глобалізації

Системна трансформація макроекономічного оточення центральних банків в умовах глобалізації не може не позначатися на радикальних змінах в економічних процесах, що калібрують конкретний монетарний вибір. Зокрема, теоретично, процес глобалізації має позначатися на суттєвому підвищенні нейтральності макроекономічної, зокрема монетарної, політики. Масштаби сукупної пропозиції та природний рівень завантаження виробничих потужностей в умовах наростаючої відкритості та інтеграції ринків дедалі більше має визначатися факторами глобального попиту. Фактор відкритості економіки має принципове значення, оскільки відображає відтворювальну та функціональну взаємозалежність господарств різних країн. Така взаємозалежність сприяє формуванню інтегрованих у глобальному масштабі ринків, а зниження тарифів і зняття обмежень на рух міжнародного капіталу, у свою чергу, детермінують їх виникнення. За рахунок цього внутрішня економічна динаміка дедалі більше визначатиметься глобальною кон'юнктурою, тобто реальним глобальним попитом, а не внутрішнім номінальним сукупним попитом, на який можуть впливати національні макроекономічні органи через зміну в обсягах податків і видатків (фіскальна політика) та грошової пропозиції і відсоткових ставок (монетарна політика). Внаслідок цього, зв'язок між динамікою внутрішнього сукупного попиту та пропозиції має послаблюватися. Через це теоретично повинна мати місце руйнація зв'язків між інфляцією і безробіттям за типом кривої Філіпса: чим більш відкритою буде економіка, тим більше її природний рівень завантаження виробничих потужностей (природний рівень безробіття) будуть визначати глобальні фактори; зміни сукупної пропозиції всередині країни дедалі більше зумовлюватимуться змінами глобальної кон'юнктури; номінальні зміни внутрішнього сукупного попиту під впливом макроекономічної політики не справлятимуть впливу на зростання ВВП та зайнятості; намагання зменшити безробіття за допомогою створення стимулів для зростання сукупного попиту в умовах, коли його природний рівень в окремій країні задають глобальні детермінанти її участі у міжнародному обміні, призводитиме до інфляції, що відобразатиме відсутність зв'язку між останньою та безробіттям, тобто стагфляцію.

Здійснені емпіричні дослідження проблеми взаємозв'язку між інфляцією та безробіттям у розвинутих країнах¹ дають змогу виділити ряд закономірностей (графічне зображення цього зв'язку див. у додатку):

¹ Зауважимо, що для аналізу розвинути країни були обрані з наступних міркувань: по-перше, вони найбільш інтегровані в глобальну економіку; по-друге, саме для цієї групи країн є традиційним аналіз зв'язків між інфляцією та безробіттям, тоді як для

- по-перше, за період 1971–2002 рр. для 20 країн ОЕСР характер розсіювання точок у координатах безробіття-інфляція демонструє, що існує незначний негативний нахил лінії регресії, який можна розцінювати як наявність ознак кривої Філіпса (рис. 1). Подібна закономірність притаманна і країнам Великої сімки за відповідний період (рис. 2), але, попри негативний нахил лінії регресії, характер розсіювання точок, які відображають річні показники інфляції та безробіття, демонструє суттєво меншу подібність до кривої Філіпса, ніж це характерно для всіх країн ОЕСР, що можна витлумачити як вищу схильність великих економік до стагфляційних процесів;
- по-друге, характер розсіювання точок для відповідного випадку, але за період 1991–2002 рр. демонструє суттєво відмінні тенденції у сфері зв'язку між інфляцією та безробіттям (рис. 3). Так, за період, на який припало суттєве підвищення відкритості національних економік і посилення глобалізаційних процесів, для країн ОЕСР загалом не властива залежність, яку можна описати кривою Філіпса; це ж стосується і країн Великої сімки (рис. 4). Для країн, які можна звести у групу «решта ОЕСР»² (тобто ОЕСР без країн Великої сімки), кут нахилу лінії регресії нагадує криву Філіпса, але він настільки незначний, що, скоріше, можна говорити про пряму лінію: широку варіацію рівня безробіття на тлі майже однорідно низької інфляції (рис. 5). Отже, за період підвищення відкритості економік (1991–2002 рр.) характер зв'язку між інфляцією та безробіттям, виявлений на основі аналізу річних даних, практично інший, ніж за період 1971–2002 рр. Це говорить про суттєве посилення елементів стагфляційності у макроекономічній сфері розвинутих країн саме у період глобалізації, порівняно з попередніми періодами, яким у сукупності на прикладі річних показників, притаманна закономірність, котру можна інтерпретувати як реальність згаданої кривої. Отже, монетарна політика в умовах глобалізації дійсно стала більш нейтральною;
- по-третє, тестування зв'язку між інфляцією та безробіттям у розвинутих країнах за період 1991–2002 рр., здійснене на основі середніх показників (рис. 6), дає змогу констатувати: залежності за типом кривої Філіпса між цими макропараметрами не існує, тобто факт стагфляційного характеру зв'язку між динамікою цін та зайнятістю для найбільш розвинутих країн світу стає принциповою рисою макроекономічної системи, що ще раз свідчить про

країн, що розвиваються, даний аналіз не проводиться або базується на дослідженні зв'язків між інфляцією і ВВП.

² До групи «решта ОЕСР» увійшли: Австралія, Австрія, Бельгія, Фінляндія, Греція, Ірландія, Нідерланди, Нова Зеландія, Норвегія, Португалія, Іспанія, Швеція, Швейцарія.

нейтральність монетарної політики та її посилення в умовах глобалізації. Зазначимо, що дослідження П. Де Ліми, А. Де Серреса та М. Кеннеді зв'язку між кумулятивним ВВП-розривом та базовою інфляцією (цей підхід дає змогу отримати навіть точніші результати, оскільки елімінує спорадичні шоки та несуттєві зрушення у монетарній політиці) для 11 найбільш розвинутих країн за період 1998–2001 рр. також виявляє яскраво виражену залежність стагфляційного типу [15: 52];

- по-четверте, характер зв'язку між інфляцією та безробіттям, навіть за однакової нерелевантності кривої Філіпса, у країнах Великої сімки та решти ОЕСР є різним. Так, розрахунки на основі середніх даних показують, що для перших (рис. 7) позитивний кут нахилу, який описує випадок стагфляції, є вищим, ніж для других, для котрих він мінімальний (рис. 8). Це узгоджується з неоднаковим характером розсіювання точок для даних груп країн і за період 1971–2002 рр., і, особливо, за період 1991–2002 рр. Тобто, великим економікам, якими є країни G-7, стагфляційні процеси притаманні більше, ніж малим, якими є країни, що увійшли до групи «решта ОЕСР». Для останніх майже горизонтальна лінія, що описує зв'язок між інфляцією та безробіттям, скоріше, свідчить про відсутність стагфляції і кривої Філіпса одночасно.

Варто зазначити, що таку відмінність потрібно трактувати з точки зору розвитку процесів глобалізації та асоційованим із нею зростанням відкритості (для малих економік рівень відкритості є вищим³). У випадку, якби фактори відкритості не були актуальними, характер залежності між інфляцією і безробіттям був би однаковим і у великих економіках, і у малих, тоді як він є відмінним. З останнього можна зробити висновки, спираючись на теоретичні моделі інфляції у відкритій економіці (моделі Ромера [16] та Лейна [14]) та те, що макроекономічна ситуація на рівні світового господарства справляє відмінний вплив на великі та малі економіки, що це і робить залежність між інфляцією та безробіттям у них і їх політики потенційно розбіжними.

Оскільки для малих відкритих економік, які складають групу «решта ОЕСР», властивий менший кут нахилу кривої, що відображає стагфляційну залежність між інфляцією та безробіттям, тобто в них варіація інфляції на одиницю варіації безробіття є суттєво нижчою, а розсіювання останнього показника – вищим, порівняно з показником цінової динаміки, то можна дійти висновків: їхня схильність реагувати на проблеми у сфері зайнятості суттєво поступається тій, що притаманна великим економікам, для яких характерна стагфляційна ситуація. Тобто, спроби останніх реагувати на проблему безробіття в умовах, коли глобалізація позначається на підвищенні нейтральності монетарної політики, призводить до підвищення інфляції. Натомість, центральні банки в малих відкритих економіках менш схильні реагувати на ситуацію у сфері зайнятості, внаслідок чого варіація безробіття у

³ Стверджувати це дають змогу дані Світового Банку [13].

них вища на тлі однорідно низьких рівнів інфляції, що і визначає практично горизонтальний характер розташування відповідної кривої. Можна стверджувати, що в останніх відкритість усвідомлюють як фактор, що призведе до суттєвого погіршення макроекономічної стабільності внаслідок здійснення дискреційних кроків та створення непередбачуваної інфляції, тоді як для великих економік це менш характерно, оскільки їхній рівень відкритості є нижчим, спеціалізація не так яскраво виражена, а отже, вразливість до специфічних шоків менш значуща. Окрім цього, у випадку макроекономічної дестабілізації великі економіки, маючи більший потенціал та ресурси, спроможні ефективніше протистояти різного роду потрясінням, порівняно з малими економіками; в силу великого масштабу та вищого рівня диференціації виробництва і споживання їхня вразливість до коливання валютних курсів є нижчою. З одного боку, це природно визначає те, що факт можливості компенсувати втрати від шоків спонукає їх до менш зваженої політики у сфері реакцій на проблему альтернативності інфляції та безробіття, порівняно з випадком малих економік, які потенційно менш спроможні протиставити свої ресурси глобальним ринкам без суттєвих втрат добробуту. З іншого боку, це може усвідомлюватися ринками, внаслідок чого перші сприйматимуться як такі, що більш схильні до інконсистентної поведінки, через що вищі рівні інфляції будуть кореспондувати з вищим рівнем безробіття.

Крива Філіпса чи крива Тейлора?

Зауважимо, що попри збереження за кривою Філіпса статусу інструмента аналізу монетарних процесів, підходи до дослідження проблеми альтернативності між інфляцією та безробіттям з початку 1990-х рр. було ускладнено за рахунок використання показників варіації (дисперсії) (так звана крива Тейлора⁴). За змістом крива Філіпса та крива Тейлора відображають одне і те саме явище – альтернативність між інфляцією та безробіттям. Проте остання дає змогу ідентифікувати характер реакцій центральних банків на коливання цих показників. Важливість цього феномену впливає з того, що в рамках неокейнсіанської доктрини монетарної політики більш жорстка реакція центрального банку на коливання інфляції неминуче означає підвищення амплітуди коливань ВВП. Наприклад, представник зазначеного напрямку Ст. Фішер, розглядаючи цю проблему у світлі дискусії про вплив статусу центрального банку на макроекономічну ситуацію, наводить приклад США та Німеччини. Для них існує суттєва різниця в показниках, з одного боку, середнього зростання ВВП та середнього рівня інфляції, з іншого, – варіації даних показників. Так, за період з 1960 р. по 1992/3 р. середня інфляція у США становила 1,19, у Німеччині – 0,83, а варіація інфляції, відповідно, – 0,69 та 0,43. Що стосується показника ВВП, то, відповідно, він

⁴ Так, поняття «крива Тейлора» в економічній науці з'явилося у 1979 р., проте інструментом аналізу монетарних процесів вона стала лише на початку 1990-х рр.

становив 0,73 та 0,73 й 0,88 та 1,42 [11: 65]. Тобто, нижчі показники інфляції у Німеччині, порівняно з США, супроводжує також нижча її варіація, тоді як однаковий середній ріст ВВП супроводжує його менша варіація саме у США. Звідси можна зробити висновок, що ФРС більш схильна до дискреційних кроків, аніж Бундесбанк, що знайшло вираз у вищій варіації інфляції та у нижчій варіації ВВП у США, порівняно з Німеччиною.

Можна констатувати, що впродовж 1990-х – початку 2000-х рр. ефективність монетарної політики, виміряної за допомогою варіаційних значень безробіття та інфляції, суттєво підвищилася, порівняно з 1970–1980-ми рр. Наприклад, Голова «Ріксбанку» (центрального банку Швеції) У. Бьокстрьом констатує, що для тринадцяти найбільш розвинутих країн розсіювання точок у координатах «дисперсія зростання ВВП» (вісь ОХ) та «дисперсія інфляції» (ОУ) за період 1970–1990 рр. набагато вище, порівняно з періодом 1995–2000 рр., що свідчить про зменшення волатильності не лише інфляції, а й динаміки ВВП [9].

Збільшення кількості країн у вибірці все одно підтверджує тезу, згідно з якою варіація інфляції та ВВП суттєво знизилася за період, якому властиві глобалізаційні процеси. Згадувані де Ліма, де Серрес та Кеннеді наводять приклад 15 найбільш розвинутих країн за чотири періоди, які разом охоплюють 1973–2001 рр. Так, у першому періоді (1973–1979 рр.) розсіювання точок, що відображають кореспонденцію між варіацією ВВП та варіацією інфляції, дуже значний, а його характер демонструє наявність двох кривих за типом кривої Філіпса – розташованої нижче (країни G-7) та вище (решта). У другому періоді (1980–1989 рр.) ситуація покращується, площа розсіювання звужується, а характер розсіювання не нагадує криву Філіпса. Наступний період (1990–1994 рр.) характеризується подальшим звуженням площі розсіювання з яскраво вираженим стагфляційним характером зв'язку між цими двома параметрами. Період 1995–2001 рр. відображає подальше покращення ситуації зі зменшенням волатильності інфляції та ВВП при збереженні стагфляційного характеру кореспонденції між ними, як у попередньому періоді [15: 51].

Що стосується зв'язку між волатильністю інфляції та безробіття, то проведений аналіз 20 країн ОЕСР за період 1971–2002 рр. також виявляє загальне підтвердження даної тенденції, незважаючи на те, що при розрахунках ми застосовували параметр не ВВП, а безробіття (див. табл. 1).

Обчислення даних показників було здійснено для трьох періодів та за період у 1971–2002 рр. (див. табл. 1). Можна стверджувати, що на останнє десятиліття припадає суттєво нижча волатильність інфляції та безробіття, порівняно з понад тридцятилітнім періодом загалом. Це ж стосується і того, що за 1991–2002 рр. дисперсія інфляції і безробіття виявилася суттєво нижчою, порівняно з попередніми періодами. Якщо масштаби коливання рівня інфляції були найвищими у першому з аналізованих періодів, то безробіття – у третьому. Так, суттєві амплітуди коливання інфляції у 1970-х рр. пов'язані з практикою інфляціоністської політики та спорадичними дискре-

Таблиця 1.

Дисперсія інфляції і безробіття у країнах ОЕСР, 1971–2002 рр.

	1971–1980		1981–1990		1991–2002		1971–2002	
	ДІ	ДБ	ДІ	ДБ	ДІ	ДБ	ДІ	ДБ
Австралія	45,1	3,5	3,7	2,0	19,7	1,5	32,8	4,9
Австрія	10,4	0,05	2,6	1,2	1,0	0,4	8,4	3,1
Бельгія	12,2	2,8	9,5	2,7	2,1	1,7	12,2	4,3
Канада	1,9	1,6	9,4	2,7	4,3	1,4	14,4	2,8
Фінляндія	27,8	2,6	13,6	0,5	3,8	15,1	26,4	19,8
Франція	8,6	1,6	16,1	1,2	0,8	1,1	19,7	9,2
ФРН	1,9	1,8	4,0	1,2	6,2	2,7	5,3	9,7
Греція	146,3	0,3	48,4	1,96	65,3	2,4	93,9	7,3
Ірландія	55,3	1,3	61,7	9,4	1,1	14,1	50,7	17,0
Італія	27,5	0,9	26,6	1,6	2,1	2,6	37,3	5,5
Японія	37,2	0,1	1,9	0,1	1,2	0,8	27,6	0,8
Нідерланди	8,4	0,4	4,6	2,1	0,4	14,0	10,96	5,2
Нова Зеландія	23,4	–	101,98	1,2	3,8	2,9	83,8	3,4
Норвегія	17,1	0,2	6,4	0,9	2,3	1,8	12,6	2,9
Португалія	133,7	–	74,6	2,3	6,1	2,5	95,7	3,0
Іспанія	20,9	–	22,7	7,9	3,5	8,6	28,9	27,6
Швеція	17,95	0,03	10,1	0,3	24,1	5,7	29,6	5,1
Швейцарія	22,1	0,1	9,8	0,3	3,8	2,7	12,9	2,6
Велика Британія	31,9	1,7	7,6	4,8	2,6	3,8	33,0	9,1
США	11,1	1,2	5,3	2,5	0,9	1,2	10,8	2,1

Примітка: ДІ – дисперсія інфляції; ДБ – дисперсія безробіття.
Розрахунки автора за показниками, що містяться в [12: 1].

ційними кроками щодо боротьби з нею, тоді як у наступні періоди, як уже зазначалося, центральні банки почали здійснювати зважену політику стабільності цін. Зокрема, яскраво виражене звуження амплітуди коливань цих параметрів дає змогу констатувати підвищення ефективності монетарної політики, спрямованої на стабілізацію макроекономічних коливань. Що стосується амплітуди коливань безробіття, то його незначний рівень і контрциклічні монетарні заходи 1970-х рр., природно, визначали відносну стабілізацію зайнятості. Однак для періоду 1980-х рр. характерні нижчі коливання у масштабах безробіття, ніж у наступному десятилітті, на яке припало нарощування глобалізаційних процесів. Тим не менше, це не пов'язано з тим, що орієнтація монетарної політики на стабілізацію інфляції, зокрема підвищення значення параметру відрази до варіації інфляції у функції реакції центрального банку, призводить до підвищення волатильності безробіття, як це стверджується в рамках неокейнсіанських уявлень про негнучкість цін, оскільки у багатьох країнах зростання показника варіації безробіття не ві-

дображає його фактичного загального зниження (що особливо характерно для Греції, Португалії, Іспанії, Нідерландів, Великої Британії), яке пов'язано з економічним зростанням у них на тлі позитивного впливу відкритості економіки на підвищення продуктивності факторів та динаміку ВВП. Відповідно, позитивні наслідки глобалізації для малих економік не зовсім адекватно відображаються за допомогою інструментарію аналізу на основі кривої Тейлора, приховуючи позитивні зрушення у сфері зайнятості.

Висновки

Характер поведінки центральних банків, що визначається зв'язком між інфляцією і безробіттям, зазнав суттєвої трансформації в умовах глобалізації, відображаючи підвищення нейтральності монетарної політики. Останнє проявляється у виявленій емпірично відсутності оберненої залежності між даними параметрами у розвинутих країнах упродовж останнього десятиліття, на яке припав розвиток процесів глобалізації. Але при цьому характер зв'язку між інфляцією і безробіттям у великих та малих економіках диференціюється. Для великих економік характерна залежність стагфляційного типу, тоді як для малих вона не є ні залежністю стагфляційного типу, ні залежністю за типом кривої Філіпса. Такі відмінності відображають не просто факт підвищення нейтральності монетарної політики (інакше характер зв'язку між інфляцією і безробіттям був би однаковим і у випадку великих, і у випадку малих економік), а є наслідком різного рівня відкритості великих та малих економік і різного ризику та можливостей протистояти дестабілізації, викликаній реакцією глобальних фінансових ринків на негативні інфляційні зрушення. Відповідно, дискреційні реакції на ситуацію у сфері зайнятості менш властиві центральним банкам малих економік, тоді як у великих такі реакції призводять до виникнення стагфляції. Волатильність інфляції і безробіття в добу глобалізації також зазнала зниження, що можна вважати позитивним наслідком амбівалентного впливу послаблення циклічних коливань на потребу створення інфляційних стимулів для зростання ВВП на тлі прогресуючого зниження ефективності таких заходів в умовах глобалізації. Тобто, не існує навіть середньострокової оберненої залежності між інфляцією і безробіттям, а подальший розвиток глобалізації тільки послаблюватиме таку потенційну залежність з огляду на те, що розрив між сукупним попитом і пропозицією на національному рівні поглиблюватиметься у зв'язку з підвищенням глобальних факторів завантаження виробничих потужностей.

Література

1. Геблер И. Макроэкономика / Пер. с нем. – К.: НМК ВО, 1993. – 399 с.
2. Історія економічної думки / Л. Корнійчук, Н.Титаренко. – К.: Фенікс, 1996. – 416 с.
3. Козюк В. Незалежність центральних банків. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 244 с.
4. Лагутін В., Кричевська Т. Вибір стратегії монетарної політики // Фінанси України. – 2002. – 10. – С. 3–15.
5. Миллер Р. Л., Ван-Хуз Д. Д. Современные деньги и банковское дело: Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 856 с.
6. Панчишин С. Макроекономіка. – К.: Либідь, 2001. – 616 с.
7. Савченко А., Пухтаєвич Г., Титьонко О. Макроекономіка. – К.: Либідь, 1999. – 288 с.
8. Юхименко П. Монетаристські ідеї «нових класиків» і Україна: проблеми сумісності // Історія народного господарства та економічної думки України. – 2002. – Вип. 33–34. – С. 3–13.
9. Backstrom U. Perspective on the inflation target // BIS Review. – 2002. – № 22 // www.bis.org.
10. Clinton K., Chourqui J-K. Monetary Policy in the Second Part of 1980s: How much Room for Maneuver? OECD Department of Economics and Statistics Working Papers. – 1987. – № 39. – P. 1–47.
11. Fischer St. Modern Approaches to Central Banking // NBER Working Paper. – 1995. – № 5064 – P. 1–68.
12. Ihrig J., Marquez J. An Empirical analysis of Inflation in OECD Countries // FRS International Finance Discussion Papers. – 2003. – №765. // www.federalreserve.gov.
13. Integration with the global economy // World Developments Indicators. – Washington. D. C. – 2003. – P. 332–334.
14. Lane P. Inflation in Open Economies // Journal of International Economics. – 1997. – № 42. – P. 327–347.
15. Lima P. de, Serres A. de, Kennedy M. Macroeconomic Policy and Economic Performance // OECD Economic Department Working Papers. – 2003. – № 353. – P. 1–68.
16. Romer D. Openness and Inflation: Theory and Evidence // Quarterly Journal of Economics. – 1993. – № 108. – P. 869–903.
17. The evolution of central banking / BIS 67th Annual Report. – Basel, 2000. – P. 125–145.

Додаток⁵

Рисунок 1.
Інфляція і безробіття у країнах ОЕСР, 1971–2002 рр.

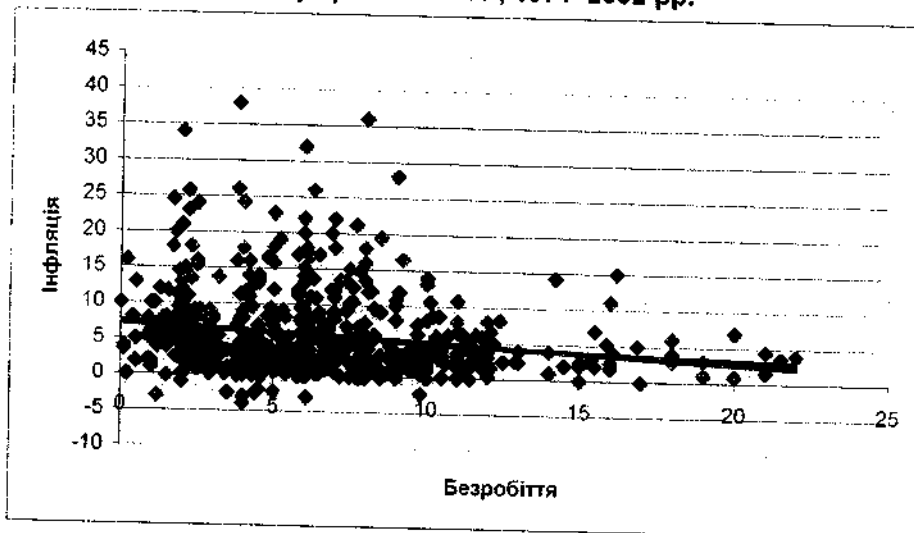
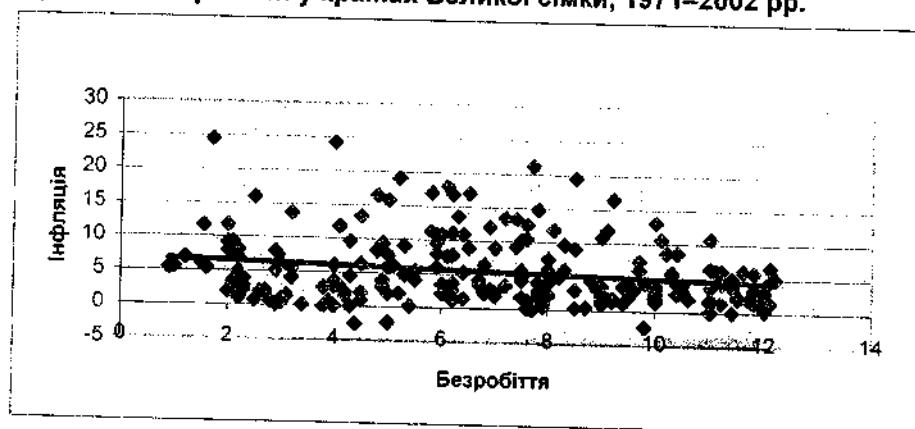

Рисунок 2.
Інфляція і безробіття у країнах Великої сімки, 1971–2002 рр.

⁵ Обчислено на підставі даних [12, Fig. 1].

Рисунок 3.
Інфляція і безробіття у країнах ОЕСР, 1991–2002 рр.

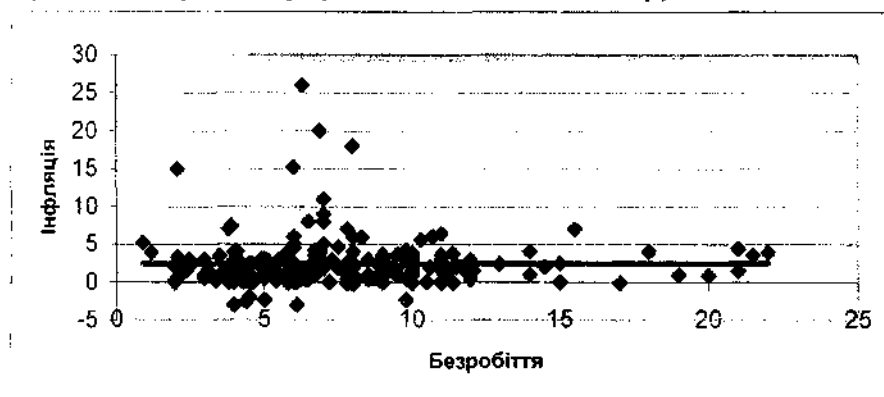

Рисунок 4.
Інфляція і безробіття у країнах Великої сімки, 1991–2002 рр.

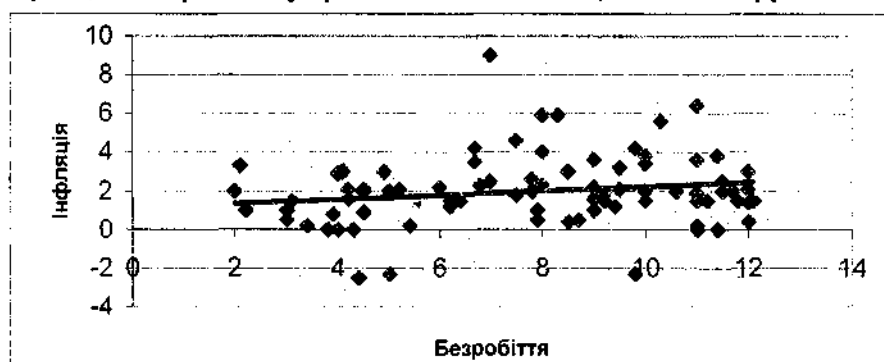

Рисунок 5.
Інфляція і безробіття у решти ОЕСР, 1991–2002 рр.

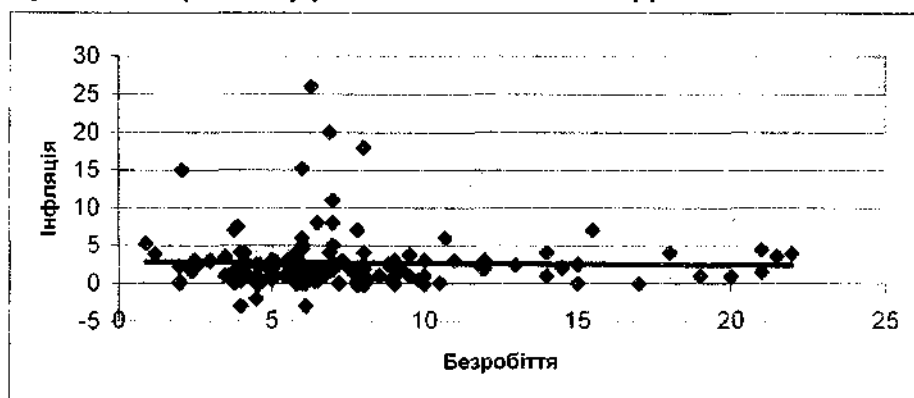

Рисунок 6.
Середні інфляція та середнє безробіття в країнах ОЕСР, 1991–2002 рр.

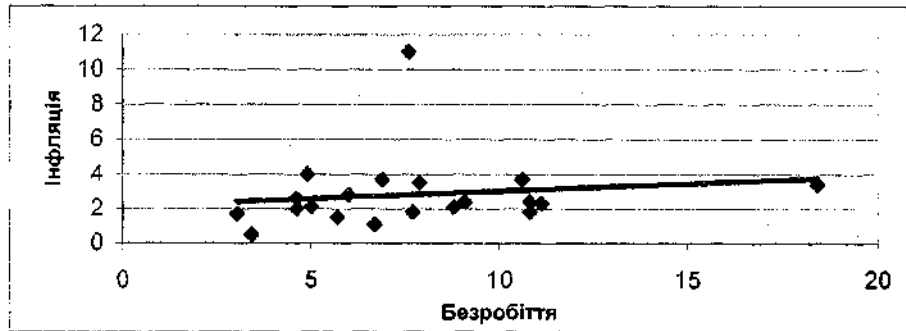

Рисунок 7.
Середні інфляція і безробіття у країнах Великої сімки, 1991–2002 рр.

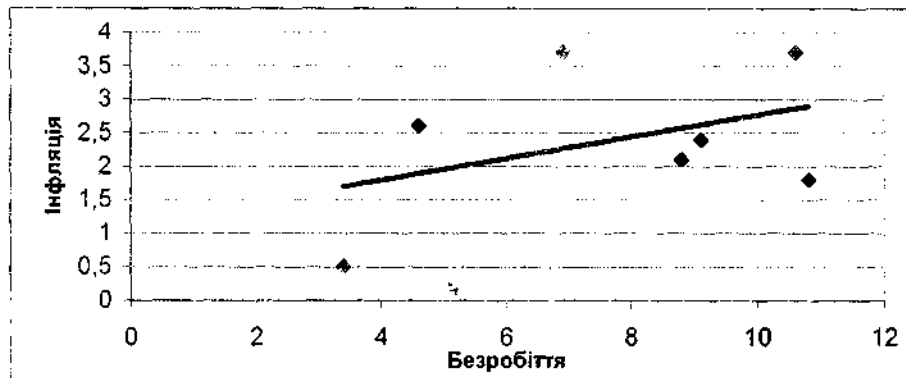

Рисунок 8.
Середні інфляції та безробіття у решти ОЕСР, 1991–2002 рр.

